

Bijdrage SPIOR t.b.v. gesprek ministers Asscher en Van der Steur over buitenlandse financiering

SPIOR stelt de uitnodiging van de ministers van Sociale Zaken & Werkgelegenheid en Veiligheid & Justitie om deel te nemen aan een gesprek over buitenlandse financiering op prijs. Helaas zijn wij op het gekozen moment verhinderd om fysiek aanwezig te zijn. Langs deze weg geven wij graag toch wat aandachtspunten aan vanuit ons perspectief. Uiteraard zijn wij graag bereid deze op een later moment nader toe te lichten.

1. Buitenlandse financiering: definitie, consequenties, voor- en nadelen

In de (politieke) discussie over buitenlandse financiering wordt dit al snel versmald tot financiering uit het Midden-Oosten en wordt deze vrijwel per definitie als problematisch gezien. Het is ons inziens in het belang van een constructief gesprek over de materie om goed af te bakenen waar we het over hebben en wanneer iets wel of niet problematisch is. Ten eerste: buitenlandse financiering komt niet alleen vanuit het Midden-Oosten. SPIOR ontvangt zelf bijvoorbeeld bijdragen van de Open Society Foundations. Ten tweede: buitenlandse financiering is niet per definitie problematisch. Vanuit het perspectief van SPIOR dient het getoetst te worden op of het wettelijk is, transparant (voor de ontvanger) en er geen sprake is van oneigenlijke invloed (niet strijdig met de Nederlandse wet of doelstellingen en onafhankelijkheid van de organisatie). Er kunnen ook financiers van binnen Nederland zijn die aan een of meer van deze criteria niet voldoen, net zoals er financiers van buiten Nederland kunnen zijn die aan alle criteria voldoen.

Bovendien kan de laatstgenoemde categorie juist bijdragen aan progressie en vernieuwing. Er zijn situaties bekend van moskeeën die juist door buitenlandse financiering stappen kunnen zetten in ontwikkeling van de organisatie, die bij volledige afhankelijkheid van financiering door de achterban, die vaak behoudender is, niet mogelijk zouden zijn geweest (bijvoorbeeld: deelname van vrouwen in het bestuur). Waar het gaat over mogelijke consequenties van buitenlandse financiering, is het dan ook nodig dit per geval te bekijken. Het is ons inziens niet mogelijk hier een algemene uitspraak over alle gevallen over te doen. Dat gezegd hebbende, merken wij wel dat sommige organisaties die buitenlandse financiering (evenzo overigens bij buitenlandse sprekers) ontvangen, soms zelf schrikken van maatschappelijke ophef hierover. Zij zijn zich soms zelf niet bewust van het feit dat een bepaalde financier met argusogen wordt bekeken. De vraag dient zich dan ook aan dat als de overheid maatschappelijke organisaties wil wijzen op de mogelijke (nadelige) consequenties van financiering uit bepaalde bronnen, waar deze organisaties de benodigde informatie kunnen vinden om zelf een gedegen afweging te kunnen maken.

Verder voorzien wij dat vele moskeeën in de komende jaren voor de uitdaging zullen komen te staan om tot een duurzame vorm van financiering te komen. Met de overgang tussen generaties is donateurschap vanuit de achterban geen vanzelfsprekendheid meer. Het is dan zaak ervoor te waken dat in die overgang ongewenste invloeden, uit binnen- of buitenland, de overhand krijgen.

Kortom: er is gewenste en ongewenste financiering, zowel uit binnen- als uit buitenland. Het is ons inziens van groot belang om hiervoor heldere criteria vast te stellen. Een open uitwisseling tussen overheid en maatschappelijke organisaties hierover kan aan de formulering daarvan bijdragen.

2. Transparantie en autonomie maatschappelijke organisaties

Het is ons inziens belangrijk in de discussie helder te houden wat de verantwoordelijkheden en bevoegdheden van overheid enerzijds en maatschappelijke organisaties anderzijds zijn. Het is ons inziens goed om hierover open het gesprek met elkaar aan te gaan en, zoals bij het voorgaande punt genoemd, relevante informatie toegankelijk te maken. Tegelijkertijd is het aan de maatschappelijke organisaties zelf om het beleid te bepalen van waar men de financiële middelen van wil aantrekken en van waar niet, zolang dit binnen de grenzen van de Nederlandse wet is. De overheid kan wijzen op de mogelijke consequenties (toegespitst op concrete situaties en niet met algemene verwijzingen en aannames), maar uiteindelijk is het aan de organisaties om een zelfstandige afweging te maken. Met andere woorden: ook hierin geldt het beginsel van scheiding van kerk en staat. Dit beginsel staat samenwerking en overleg geenszins in de weg, maar waarborgt wel de scheiding van autoriteiten en daarmee (onder meer) de vrijheid van religieuze organisaties om zelf over inhoud en organisatie te beslissen. Daarin hebben bijvoorbeeld moskeeën ook te maken met hun leden en/of donateurs. Hetzelfde geldt voor de te betrachten transparantie. SPIOR is een warm voorstander van transparantie in financiering, van zowel maatschappelijke organisaties als publieke instellingen. Wij vinden dat dat past in de huidige samenleving. Op onze website zijn bijvoorbeeld alle financiers van onze projecten te vinden en wordt ook (een summier overzicht uit) ons financieel jaarverslag gepubliceerd. Dit laatste overigens ook o.b.v. de publicatievereisten die gelden voor instellingen met een ANBI-status. Tegelijkertijd kunnen er overwegingen zijn waarom instellingen ervoor kiezen hier niet over te publiceren en situaties waarin ze hier ook niet toe verplicht zijn. Sterker nog: er zijn ook Nederlandse charitatieve fondsen die doneren aan maatschappelijke organisaties onder het beding dat ze *niet* genoemd mogen worden in de communicatie van de betreffende organisatie. Vaak gaat het die fondsen erom dat ze geen aanvragen willen ontvangen van overige organisatie, maar zelf, achter de schermen, willen kiezen wie ze financieel ondersteunen.

3. Gelijke monniken, gelijke kappen

Wanneer we de discussie voeren over financiering van maatschappelijke organisaties in het algemeen, of over buitenlandse financiering in het bijzonder, is het ons inziens van groot belang in de discussie een breed scala aan maatschappelijke organisaties te betrekken. Enerzijds om het potentieel om van elkaars ervaringen te leren te vergroten, anderzijds om het risico van stigmatisering van een bepaalde groep of zelfs ongelijke behandeling te ondervangen. In dit licht valt het ons op dat voor het gesprek van 27 oktober alleen islamitische koepelorganisaties zijn uitgenodigd. Het doet denken aan de brief van minister Asscher met attendering op de verplichting voor buitenlandse sprekers voor een tewerkstellingsvergunning, die aanvankelijk alleen aan islamitische organisaties werd gestuurd. We moeten ervoor waken dat dit soort gesprekken en informatie uitwisseling door het uitnodigingsbeleid c.q. adressering de indruk geeft van een overheid die zich vooral of uitsluitend focust op moslim gemeenschappen en islamitische organisaties. Wij zijn ook benieuwd hoe bijvoorbeeld kerkelijke instellingen (in Rotterdam bijvoorbeeld zijn er circa 150 migrantenkerken) omgaan met (buitenlandse) financiering. De ervaring leert ons dat we op allerlei thema's veel dezelfde uitdagingen en knelpunten tegenkomen en dat we veel kunnen leren van uitwisseling.